

Література:

1. Дубчак Л. С. Участь адвоката у наданні правової допомоги у справах про встановлення режиму окремого проживання подружжя. *Вісник академії адвокатури України*. 2012. Число 3 (25). С. 251–253.
2. Грибанов В. П. Осуществление и защита гражданских прав; науч. ред. В. С. Ем. М. : Статут, 2000. 411 с.
3. Короед С. О. Вплив юридичної деонтології на формування активної поведінки судді в цивільному судочинстві щодо застосування правильного способу захисту цивільного права. *Судова апеляція*. 2015. № 1 (38). С. 50–57.
4. Ворожейкин Е. М. Семейные правоотношения в СССР. М. : Юрид. лит., 1972. 336 с.
5. Притика Ю. Д. Поняття і диференціація способів захисту цивільних прав та інтересів. *Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка*. К., 2004. Вип. 60/62. С. 16–19.
6. Колотилова І. О. Правильне застосування норм матеріального права умова законності судового рішення. *Держава і право*. Вип. 58. С. 370–375.
7. Курс цивільного процесу: Підруч. Комаров В. В., Бігун В. А., Баранкова В. В. та ін.; за ред. В. В. Комарова. Х. : Право, 2011. 1352 с.

*Зеліско Алла Володимирівна,
доктор юридичних наук, доцент,
професор кафедри цивільного права Навчально-наукового юридичного
інституту ДВНЗ «Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника»*

ПОРЯДОК ВНЕСЕННЯ ВКЛАДУ У ЗВ'ЯЗКУ ІЗ СТВОРЕННЯМ ТОВ

Поміж основних трендів у регулювання підприємницьких товариств як у вітчизняному законодавстві, так і в законодавстві європейських держав, варто, в першу чергу, назвати зближення підходів у правового регулюванні АТ та ТОВ. Зміст таких «наближень» полягає у застосування універсальних правових механізмів щодо оборотоздатності корпоративних прав, зокрема, їх об'єктивованої форми (акцій, часток у статутному капіталі). На практиці, це відображається у застосуванні у Законі України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» положень щодо номінальної вартості часток, порядку формування статутного капіталу, порядку його динаміки тощо. Серед положень, що привертають до себе увагу в плані зміни законодавчих підходів щодо їх регулювання є порядок сплати вкладів засновниками ТОВ при його створенні.

Оскільки законодавчо для ТОВ не передбачено вимог щодо мінімального розміру статутного капіталу, в нормах Закону цілком логічно відсутня вимога сплати вкладів засновниками до моменту державної реєстрації товариства. Більше того, положення ч. 1 ст. 14 Закону передбачають скорочений, порівняно із нормами попереднього законодавства, строк для сплати вкладу до статутного капіталу – шість місяців з дати державної реєстрації товариства. При цьому,

ззначена частина статті містить застереження – якщо інше не передбачено статутом. Такого роду застереження є проявом диспозитивності регулювання діяльності ТОВ, що відображається у наявності можливості встановлення на локальному рівні (у статуті) альтернативного порядку внесення вкладів засновниками. Але в даному випадку потрібно обов'язково враховувати кілька моментів щодо зміни передбаченого ч. 1 ст. 14 Закону порядку внесення вкладів.

По-перше, формулювання «якщо інше не передбачено статутом» дозволяє припускати можливість не лише скорочення запропонованого у Законі строку, але і його збільшення. Жодних меж щодо зазначених строків законодавчо не визначено. Таку надмірну диспозитивність слід оцінити критично, адже цілком очевидно, що встановлення строку для сплати вкладів понад 1 рік не відповідає інтересам товариства.

По-друге, змінити встановлений у вказаній статті порядок внесення вкладів можливо лише шляхом внесення змін до статуту на основі рішення загальних зборів учасників. У Законі передбачено спеціальний порядок прийняття такого рішення – за нього мають проголосувати усі учасники товариства одностайно. При цьому, згідно аналізу ч. 1 ст. 14 Закону можна стверджувати про можливість подальших змін встановлених у статуті положень та їх виключення. Останні мають здійснюватися, знову ж таки, на підставі одностайного рішення усіх учасників на загальних зборах товариства.

Формулювання положень ч. 1 ст. 14 визначає також твердження про те, що встановлений порядок сплати вкладів учасниками можливо змінити лише після державної реєстрації товариства шляхом проведення загальних зборів, участь у яких взяли усі без винятку учасники. Такого роду можливість на етапі створення товариства шляхом відповідної одностайної домовленості між засновниками безпосередньо нормами цієї статті не передбачена. У той же час, заборони щодо вказаних положень у коментованому Законі також не передбачено.

У ч. 2 ст. 14 Закону встановлюється вимога щодо неможливості встановлення вартості вкладу кожного учасника товариства, меншої за номінальну вартість його частки. Таке положення визначене специфікою правової природи частки у статутному капіталі. Із позиції корпоративного права частка у статутному капіталі є об'єктивованою формою корпоративних прав як об'єкта цивільних правовідносин. Таким чином, номінальна вартість вкладу засновника (учасника) визначає обсяг належних йому корпоративних прав (якщо інше не передбачено домовленістю між засновниками (учасниками) товариства) [1, с. 42; 2, с. 159].

Окрім того, положення ч. 2 ст. 14 Закону є свідченням наближення підходів щодо правового регулювання приватних акціонерних товариств та товариств з обмеженою відповідальністю. Зокрема, ідеться про встановлення у ній положень щодо номінальної вартості частки у статутному капіталі та заборони можливості встановлення її вартості, що є нижча за номінальну. Як зазначає О.М. Вінник, в плані регулювання акціонерних товариств положення Закону України «Про акціонерні товариства» (ч. 2 ст. 22) про відсутність в АТ права розміщувати акції за ціною нижчою за їх номінальну вартість зумовлені потребою захисту інтересів самого АТ, його акціонерів, які оплатили акції за їх ринковою чи номінальною

вартістю, та кредиторів товариства. У цьому аспекті варто погодитися із ученою, що відсутність заборони щодо означеного призведе у кінцевому результаті до суттєвої невідповідності номінальної вартості статутного капіталу та власного капіталу товариства [3, с. 81]. Таке ж саме функціональне навантаження вказана заборона має і в розрізі регулювання діяльності ТОВ. Потрібно враховувати при цьому, що норми чинного Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» не передбачають положень щодо вимог, пов'язаних із розміром власного капіталу або ж чистих активів товариства і це цілком логічно з огляду на відсутність законодавчо визначених вимог щодо мінімального розміру статутного капіталу. Опосередковано конструкція чистих активів використовується у окремих статтях Закону, наприклад, у ч. 3 ст. 31 зниження розміру чистих активів (за визначених законодавчо умов) є одним із критеріїв скликання позачергових загальних зборів товариства.

Положення ч. 2 ст. 14 є доречними з огляду на те, що відповідність фактичного розміру власного капіталу (чистих активів) та заявленої його номінальної вартості є однією із комплексу гарантій, спрямованих на охорону та захист як кредиторів товариства, так і його учасників. Таким чином, дотримання положень ч. 2 цієї статті товариством визначатиме відсутність ситуації, за якої розмір його власного капіталу суттєво розходиться із заявленою номінальною вартістю статутного капіталу.

Таким чином, Закон України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» слід відзначити як нормативний акт, який втілює значну кількість ефективних положень щодо регулювання ТОВ, у порівнянні із попередньо діючими законодавчими нормами. Норми Закону у багатьох своїх аспектах є ефективними для забезпечення адекватного регулювання статусу ТОВ, однак, не позбавлені потреби окремих їх уточнень.

Література:

1. Кравчук В. М. Припинення корпоративних правовідносин в господарських товариствах : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.03. Львів, 2009. 430 с.
2. Васильєва В.А. Поняття суб'єктивного корпоративного права. Корпоративне право України: підручник. За заг. ред. В.В. Луця. К.: Юрінком Інтер, 2010. С. 157-161.
3. Вінник О.М. Науково-практичний коментар Закону України «Про акціонерні товариства». К.: Юрінком Інтер, 2009. 312 с.

*Кухарев Олександр Євгенович,
доктор юридичних наук, доцент,
професор кафедри цивільного права та процесу
Харківського національного університету внутрішніх справ*

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЗАХИСТУ ПРАВ КРЕДИТОРІВ СПАДКОДАВЦЯ У СФЕРІ СПАДКОВОГО ПРАВА

Спадкове правонаступництво характеризується переходом до спадкоємців всіх прав та обов'язків, які належали спадкодавцю на момент відкриття